

Nr 380.

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen med förslag till viss ändring av övergångsbestämmelserna till folkskolans tjänstepensionsreglemente; given Stockholms slott den 2 november 1945.

Kungl. Maj:t vill härmed, under åberopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över finansärenden för denna dag, föreslå riksdagen att godkänna härvid fogade förslag till kungörelse om ändrad lydelse av 4 punkten övergångsbestämmelserna till folkskolans tjänstepensionsreglemente den 18 juli 1942 (nr 699).

GUSTAF.

Ernst Wigforss.

Förslag

till

kungörelse om ändrad lydelse av 4 punkten övergångsbestämmelserna till folkskolans tjänstepensionsreglemente den 18 juli 1942 (nr 699).

Härigenom förordnas, att 4 punkten övergångsbestämmelserna till folkskolans tjänstepensionsreglemente den 18 juli 1942 skall erhålla ändrad lydelse på sätt nedan angives.

4. För befattningshavare, hänförd till lönegrad LO 17, LO 16, LEO 15 eller LEO 14, vilken är född under tiden 1 januari 1883—30 juni 1885, inträder pensionsåldern vid utgången av det redovisningsår, varunder befattningshavaren uppnått följande levnadsålder:

för befattningshavare, född under tiden 1 januari 1883—30 juni
1884 ..... 60 år,
för befattningshavare, född under tiden 1 juli 1884—30 juni 1885 .... 61 år.

Beträffande befattningshavare, som är född efter den 30 juni 1884, skall dock såsom förutsättning härför gälla, att han före den 1 februari 1946 till vederbörande skolstyrelse skriftligen anmält sin önskan om tillämpning å honom av den sålunda stadgade pensionsåldern. Det åligger skolstyrelse att snarast möjligt efter nämnda tidpunkt till statens vederbörande folkskolinpektör lämna uppgift om inkomna anmälningar.

Denna kungörelse träder i kraft den 1 januari 1946.

Nr 380.

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen med förslag till viss ändring av övergångsbestämmelserna till folkskolans tjänstepensionsreglemente; given Stockholms slott den 2 november 1945.

Kungl. Maj:t vill härmed, under återopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över finansärenden för denna dag, föreslå riksdagen att godkänna härvid fogade förslag till kungörelse om ändrad lydelse av 4 punkten övergångsbestämmelserna till folkskolans tjänstepensionsreglemente den 18 juli 1942 (nr 699).

GUSTAF.

Ernst Wigforss.

Förslag

till

kungörelse om ändrad lydelse av 4 punkten övergångsbestämmelserna till folkskolans tjänstepensionsreglemente den 18 juli 1942 (nr 699).

Härigenom förordnas, att 4 punkten övergångsbestämmelserna till folkskolans tjänstepensionsreglemente den 18 juli 1942 skall erhålla ändrad lydelse på sätt nedan angives.

4. För befattningshavare, hänförd till lönegrad LO 17, LO 16, LEO 15 eller LEO 14, vilken är född under tiden 1 januari 1883—30 juni 1885, inträder pensionsåldern vid utgången av det redovisningsår, varunder befattningshavaren uppnått följande levnadsålder:

för befattningshavare, född under tiden 1 januari 1883—30 juni 1884	60 år,
för befattningshavare, född under tiden 1 juli 1884—30 juni 1885	61 år.

Beträffande befattningshavare, som är född efter den 30 juni 1884, skall dock såsom förutsättning härför gälla, att han före den 1 februari 1946 till vederbörande skolstyrelse skriftligen anmält sin önskan om tillämpning å honom av den sålunda stadgade pensionsåldern. Det åligger skolstyrelse att snarast möjligt efter nämnda tidpunkt till statens vederbörande folkskolinpektör lämna uppgift om inkomna anmälningar.

Denna kungörelse träder i kraft den 1 januari 1946.

*Utdrag av protokollet över finansärenden, hållet inför Hans Maj:t
Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 2 novem-
ber 1945.*

Närvarande:

Statsministern HANSSON, ministern för utrikes ärendena UNDÉN, statsråden WIGFORSS, MÖLLER, SKÖLD, GJÖRES, ERLANDER, DANIELSON, MYRDAL, ZETTERBERG, NILSSON, ERICSSON, MOSSBERG.

Chefen för finansdepartementet, statsrådet Wigforss, anför efter gemensam beredning med chefen för ecklesiastikdepartementet.

Intill den 1 juli 1938 var pensionsåldern för folkskollärare 60 år. Vid den pensionsreglering för folkskolans lärare, som trädde i kraft nämnda dag, höjdes pensionsåldern för folkskollärare till 63 år (17 § tjänstepensionsreglementet för folkskollärare m. fl. den 17 juni 1938, nr 423). Den förhöjda pensionsåldern erhöll dock ej omedelbar tillämplighet. Genom ett stadgande i övergångsbestämmelserna till pensionsreglementet föreskrevs en övergångstid av tio år, under vilken pensionsåldern stegvis skulle höjas. Först den 1 juli 1948 skulle den generella regeln om 63 års pensionsålder vara tillämplig.

Vid 1942 års pensionsreglering för folkskolans lärare bibehölls den år 1938 genomförda huvudregeln i fråga om pensionsålder för folkskollärare. Enligt 7 § av det nu gällande folkskolans tjänstepensionsreglemente den 18 juli 1942 (nr 699) inträder pensionsåldern för ordinarie och extra ordinarie folkskollärare (»befattningshavare, hänförd till lönegrad LO 17, LO 16, LEO 15 eller LEO 14») vid utgången av det redovisningsår, under vilket befattningshavaren uppnått en levnadsålder av 63 år. Även i 1942 års pensionsreglemente har intagits en övergångsbestämmelse, som reglerar huvudregelns successiva genomförande, i detta fall under åren 1944—1950. Enligt denna bestämmelse pensionerades år 1944 de lärare, som voro födda under tiden 1 januari 1883—30 juni 1884. År 1945 sker ingen pensionering, utan de lärare, som äro födda under tiden 1 juli 1884—30 juni 1885, alltså i stort sett 61-åringarna, komma att pensioneras år 1946. Därpå inträder åter en paus i pensioneringen år 1947, varefter 62-åringarna pensioneras år 1948. Efter ytterligare en paus år 1949 uppnås slutligen pensionering vid 63 års ålder år 1950.

I skrivelse den 12 oktober 1945 ha 1945 års *seminariesakkunniga* anfört, att den rådande bristen på folkskollärare kunde beräknas komma att utvisa

en så betydande stegring under de närmast kommande läsåren, att enligt de sakkunnigas uppfattning särskilda åtgärder måste vidtagas för att minska bristen. Bland åtgärder, som därvid kunde komma i fråga, vore enligt de sakkunnigas mening en allmän höjning av folkskollärarnas pensionsålder. En sådan höjning skulle nämligen utgöra ett gott medel att öka antalet för tjänstgöring disponibla lärare under de närmaste åren.

En höjning av pensionsåldern kunde — framhålla de sakkunniga — tänkas ske på två sätt: antingen kunde pensionsåldern höjas till 65 år eller ock kunde åtgärden begränsas till att de nuvarande övergångsbestämmelserna i fråga om pensionsåldern slopades, med påföljd att 63-årsåldern omedelbart skulle tillämpas såsom pensionsålder. De sakkunniga funne det senare alternativet lämpligast.

Av de överväganden, som fört de sakkunniga till denna ståndpunkt, torde följande få återgivas. De sakkunniga ha i en tabell åskådliggjort resultaten av de båda alternativa förslagen i fråga om pensionsålderns höjande. Tabellen har nedanstående utseende.

År	Antalet pensionerade			Ökning (+), resp. minskning (-) av antalet för folkskolan disponibla lärarkrafter	
	enligt nuva- rande bestäm- melser	därest			
		a) pensionsåldern höjes till 65 år	b) nuv. över- gångsbestäm- melser upp- håvas	enligt a)	enligt b)
1946	284	—	—	+ 284	+ 284
1947	—	—	—	—	—
1948	301	—	284	+ 301	+ 17
1949	—	—	301	—	— 301
1950	305	284	305	+ 21	—
1951	323	301	323	+ 22	—
1952	326	305	326	+ 21	—

I anslutning härtill ha de sakkunniga anfört:

Tabellen visar, att en höjning av pensionsåldern till 65 år skulle giva ett betydande tillskott till det disponibla antalet lärare för folkskolan. Även det andra alternativet skulle medföra en behövlig ökning av lärarnas antal under de tre första åren, men denna fördel skulle därefter helt motverkas av det år 1949 ökade antalet pensionerade.

Om man ser detta problem uteslutande ur lärarrekruterings- eller kanske snarare arbetsmarknadssynpunkt, borde man givetvis förorda en höjning av pensionsåldern till 65 år. Jämväl ur vissa andra synpunkter kan en sådan åtgärd framstå såsom motiverad. I t. ex. Danmark och Norge är pensionsåldern för lärarna högre än hos oss. Och för befattningshavare i vårt eget land, vilka äro underkastade allmänna pensionsreglementet, är 65 år den vanliga pensionsåldern för de grupper som äro placerade i lönegrader motsvarande folkskollärarnas.

Ehuru åtskilliga skäl sålunda tala för en höjning av folkskollärarnas pensionsålder till 65 år, äro de sakkunniga dock icke nu beredda att förorda en

*Utdrag av protokollet över finansärenden, hållet inför Hans Maj:t
Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 2 novem-
ber 1945.*

Närvarande:

Statsministern HANSSON, ministern för utrikes ärendena UNDÉN, statsråden WIGFORSS, MÖLLER, SKÖLD, GJÖRES, ERLANDER, DANIELSON, MYRDAL, ZETTERBERG, NILSSON, ERICSSON, MOSSBERG.

Chefen för finansdepartementet, statsrådet Wigforss, anför efter gemensam beredning med chefen för ecklesiastikdepartementet.

Intill den 1 juli 1938 var pensionsåldern för folkskollärare 60 år. Vid den pensionsreglering för folkskolans lärare, som trädde i kraft nämnda dag, höjdes pensionsåldern för folkskollärare till 63 år (17 § tjänstepensionsreglementet för folkskollärare m. fl. den 17 juni 1938, nr 423). Den förhöjda pensionsåldern erhöll dock ej omedelbar tillämplighet. Genom ett stadgande i övergångsbestämmelserna till pensionsreglementet föreskrevs en övergångstid av tio år, under vilken pensionsåldern stegvis skulle höjas. Först den 1 juli 1948 skulle den generella regeln om 63 års pensionsålder vara tillämplig.

Vid 1942 års pensionsreglering för folkskolans lärare bibehölls den år 1938 genomförda huvudregeln i fråga om pensionsålder för folkskollärare. Enligt 7 § av det nu gällande folkskolans tjänstepensionsreglemente den 18 juli 1942 (nr 699) inträder pensionsåldern för ordinarie och extra ordinarie folkskollärare (»befattningshavare, hänförd till lönegrad LO 17, LO 16, LEO 15 eller LEO 14») vid utgången av det redovisningsår, under vilket befattningshavaren uppnått en levnadsålder av 63 år. Även i 1942 års pensionsreglemente har intagits en övergångsbestämmelse, som reglerar huvudregelns successiva genomförande, i detta fall under åren 1944—1950. Enligt denna bestämmelse pensionerades år 1944 de lärare, som voro födda under tiden 1 januari 1883—30 juni 1884. År 1945 sker ingen pensionering, utan de lärare, som äro födda under tiden 1 juli 1884—30 juni 1885, alltså i stort sett 61-åringarna, komma att pensioneras år 1946. Därpå inträder åter en paus i pensioneringen år 1947, varefter 62-åringarna pensioneras år 1948. Efter ytterligare en paus år 1949 uppnås slutligen pensionering vid 63 års ålder år 1950.

I skrivelse den 12 oktober 1945 ha 1945 års *seminariesakkunniga* anfört, att den rådande bristen på folkskollärare kunde beräknas komma att utvisa

en så betydande stegring under de närmast kommande läsåren, att enligt de sakkunnigas uppfattning särskilda åtgärder måste vidtagas för att minska bristen. Bland åtgärder, som därvid kunde komma i fråga, vore enligt de sakkunnigas mening en allmän höjning av folkskollärarnas pensionsålder. En sådan höjning skulle nämligen utgöra ett gott medel att öka antalet för tjänstgöring disponibla lärare under de närmaste åren.

En höjning av pensionsåldern kunde — framhålla de sakkunniga — tänkas ske på två sätt: antingen kunde pensionsåldern höjas till 65 år eller ock kunde åtgärden begränsas till att de nuvarande övergångsbestämmelserna i fråga om pensionsåldern slopades, med påföljd att 63-årsåldern omedelbart skulle tillämpas såsom pensionsålder. De sakkunniga funne det senare alternativet lämpligast.

Av de öfverväganden, som fört de sakkunniga till denna ståndpunkt, torde följande få återgivas. De sakkunniga ha i en tabell åskådliggjort resultaten av de båda alternativa förslagen i fråga om pensionsålderns höjande. Tabellen har nedanstående utseende.

År	Antalet pensionerade			Ökning (+), resp. minskning (—) av antalet för folkskolan disponibla lärarkrafter	
	enligt nuva- rande bestäm- melser	därest			
		a) pensionsåldern höjes till 65 år	b) nuv. över- gångsbestäm- melser upp- håvas	enligt a)	enligt b)
1946	284	—	—	+ 284	+ 284
1947	—	—	—	—	—
1948	301	—	284	+ 301	+ 17
1949	—	—	301	—	— 301
1950	305	284	305	+ 21	—
1951	323	301	323	+ 22	—
1952	326	305	326	+ 21	—

I anslutning härtill ha de sakkunniga anfört:

Tabellen visar, att en höjning av pensionsåldern till 65 år skulle giva ett betydande tillskott till det disponibla antalet lärare för folkskolan. Även det andra alternativet skulle medföra en behöfelig ökning av lärarnas antal under de tre första åren, men denna fördel skulle därefter helt motverkas av det år 1949 ökade antalet pensionerade.

Om man ser detta problem uteslutande ur lärarrekryterings- eller kanske snarare arbetsmarknadssynpunkt, borde man givetvis förorda en höjning av pensionsåldern till 65 år. Jämväl ur vissa andra synpunkter kan en sådan åtgärd framstå såsom motiverad. I t. ex. Danmark och Norge är pensionsåldern för lärarna högre än hos oss. Och för befattningshavare i vårt eget land, vilka äro underkastade allmänna pensionsreglementet, är 65 år den vanliga pensionsåldern för de grupper som äro placerade i lönegrader motsvarande folkskollärarnas.

Ehuru åtskilliga skäl sålunda tala för en höjning av folkskollärarnas pensionsålder till 65 år, äro de sakkunniga dock icke nu beredda att förorda en

sådan åtgärd. Folkskolans lärare undervisa i regel i skolans samtliga ämnen, däribland även i gymnastik med lek och idrott, samt leda lärjungarnas friluftsdagar. Även om en betydande del av lärarna äro vid full vigör vid 65 års ålder, kan det dock icke bortses från att många vid denna ålder äro så slitna, att det ur det allmännas synpunkt måste betraktas som en fördel, att de få draga sig tillbaka från det aktiva skolarbetet. En höjning av pensionsåldern skulle dessutom säkerligen medföra ökad sjukledighet bland lärarna och därav följande större vikariebehov och höjda kostnader för det allmänna. Slutligen skulle en sådan åtgärd också medföra en minskning av den vikarie-reserv, som de pensionerade lärarna normalt utgöra. Från dessa synpunkter är det lämpligare, att den nuvarande pensionsåldern bibehålles men att de i pensionsåldern varande lärare, som ha förutsättning därför, få kvarstå i tjänst ytterligare någon tid. Den restriktiva praxis, som myndigheterna hittills tillämpat på detta område, skulle med fördel kunna uppmjukas.

Det är vidare att märka, att barnantalet i folkskolorna om 10 eller 15 år sannolikt åter kommer att sjunka och lärarbehovet följaktligen att minska. I sådant fall skulle en höjning nu av pensionsåldern kunna komma att visa sig mindre välbetänt ur arbetsmarknadssynpunkt. Frågan om en höjning av pensionsåldern torde dessutom kanske böra ses i ett större sammanhang.

Trots de fördelar, som pensionsåldershöjningen skulle medföra ur arbetsmarknadssynpunkt, anse sig de sakkunniga icke böra framlägga förslag här-om. Däremot synas skäl tala för att de nu gällande övergångsbestämmelserna rörande pensionsålderns inträdande upphävas och att alltså 63-årsåldern som pensionsålder omedelbart tillämpas. Även om icke på långt när samma fördelar därmed vinnas, skulle åtgärden dock medföra en bestämd lättnad i läget under de allra närmaste läsåren. Om myndigheterna därefter ville i större utsträckning än hittills medgiva kvarstående i tjänst utöver pensionsåldern, skulle lättnader vinnas även under ett par följande år.

I enlighet med de anförda synpunkterna ha de sakkunniga föreslagit, att de nuvarande övergångsbestämmelserna i fråga om pensionsålderns inträdande för folkskollärare skola upphävas.

För de lärare, som enligt gällande bestämmelser skola avgå med pension den 30 juni 1946, kan emellertid, framhålla seminariesakkunniga, en förskjutning nu av tidpunkten för vederbörandes pensionering, på sätt de sakkunniga föreslagit, vara olämplig. En lärare, för vilken detta är fallet, bör enligt de sakkunnigas mening tillerkännas rätt att avgå med pension den 30 juni 1946, därest han så önskar. Härom anför de sakkunniga följande.

För åtskilliga av de lärare, som enligt nu gällande regler skulle pensioneras 1946, torde emellertid ett framskjutande av deras pensionering till 1948 medföra bestämda olägenheter. Lärarna av denna ålderskategori ha redan i stor utsträckning berett sig på att lämna skolarbetet vid föreskriven pensionsålder, och många av dem ha måhända träffat anstalter för en kommande verksamhet, som de i mån av hälsa och krafter hoppas kunna sköta under ett antal år efter pensioneringen. Det är också mycket troligt, att lärare, som inneha tjänstebostad — flertalet landsbygds lärare — i icke ringa omfattning redan skaffat sig andra bostäder, kanske t. o. m. på annan ort.

Det är måhända obilligt att med så kort varsel, varom nu skulle bli fråga, tvinga dessa lärare att kvarstå i tjänst efter den 1 juli 1946.

För de lärare åter, som äro i besittning av god kroppslig och andlig vigör och som icke träffat särskilda dispositioner med anledning av sin förestående pensionering, skulle en höjning av pensionsåldern till 63 år icke medföra några

olägenheter eller kanske t. o. m. hälsas med tillfredsställelse. En omständighet, som synes kunna stimulera dem till att vilja kvarstå, utgöres av det förslag, som framlagts om förändrat sätt för skatteuppbörd. De eftersläpande, numera ytterst tyngande skatterna äro under de första pensionsåren ett allvarligt bekymmer för pensionärerna. Därest den föreslagna uppbördsreformen komme att genomföras med verkan från år 1947, skulle detta otvivelaktigt medföra en önskan hos lärarna att kvarstå i tjänst.

Över seminariesakkunnigas skrivelse ha utlåtanden infordrats från skolöverstyrelsen, statskontoret och statens pensionsanstalt. *Skolöverstyrelsen* uttalar att, även om en höjning av folkskollärarnas pensionsålder till 65 år ur flera synpunkter skulle kunna framstå såsom motiverad, överstyrelsen icke för närvarande ville tillråda denna utväg för lärarbristens avhjälpande utan instämde i de sakkunnigas förslag. *Statskontoret* har lämnat förslaget utan erinran. *Statens pensionsanstalt* har anfört bland annat följande.

I likhet med 1945 års seminariesakkunniga anser pensionsanstalten, att den för de närmaste åren emotsedda bristen på folkskollärare ej bör föranleda en höjning av den pensionsålder, 63 år, som regelmässigt skall tillämpas beträffande sådana lärare. Innan man samlat erfarenheter beträffande den rätt nyligen beslutade höjningen av pensionsåldern till 63 år, vilken ju ännu ej hunnit tillämpas, torde en ny höjning ej böra ifrågakomma. Vid ett ställningstagande till en sådan böra för övrigt icke arbetsmarknadshänsyn av tillfällig art utan helt andra synpunkter tillmätas avgörande betydelse.

Den av de sakkunniga föreslagna modifieringen av nuvarande övergångsbestämmelser rörande pensionsålder finner pensionsanstalten däremot lämplig. Framhållas må, att nämnda bestämmelser ursprungligen infördes av hänsyn till arbetsmarknadsförhållandena, sådana de då bedömdes, och att det därför ej bör möta betänkligheter att nu, då nämnda förhållanden ändrats, på sätt de sakkunniga föreslagit göra inskränkningar i övergångsanordningarna.

*Departements-
chefen.*

Seminariesakkunniga ha ansett den väntade bristen på folkskollärare så betydande, att de i sin skrivelse framlagt — utöver det förslag, för vilket ovan redogjorts — jämväl förslag om införande av en tillfällig, snabbare utbildning av folkskollärare, avsedd att åstadkomma ett ytterligare ökat antal examinerade folkskollärare till början av läsåret 1947/48. Förslag i sistnämnda fråga torde komma att föreläggas riksdagen i särskild proposition denna dag, som beslutas på föredragning av chefen för ecklesiastikdepartementet. Till denna proposition torde här få hänvisas, såvitt gäller av de sakkunniga lämnade uppgifter angående den beräknade bristens storlek och möjligheterna att täcka densamma genom ökad elevintagning vid folkskoleseminariernas vanliga kurser.

I likhet med de sakkunniga anser jag lämpligt, att den nu ifrågavarande övergångsbestämmelsen i fråga om folkskollärarnas pensionsålder upphäves. Möjlighet torde därvid, som de sakkunniga föreslagit, böra beredas lärare, som enligt gällande bestämmelser skola avgå med pension den 30 juni 1946, att få pensioneras vid denna tidpunkt därest de så önska. Erinras må emellertid, att anstånd med avsked efter pensionsålderns inträde kan beviljas sådana lärare enligt därom gällande bestämmelser.

sådan åtgärd. Folkskolans lärare undervisa i regel i skolans samtliga ämnen, däribland även i gymnastik med lek och idrott, samt leda lärjungarnas friluftsdagar. Även om en betydande del av lärarna äro vid full vigör vid 65 års ålder, kan det dock icke bortses från att många vid denna ålder äro så slitna, att det ur det allmännas synpunkt måste betraktas som en fördel, att de få draga sig tillbaka från det aktiva skolarbetet. En höjning av pensionsåldern skulle dessutom säkerligen medföra ökad sjukledighet bland lärarna och därav följande större vikariebehov och höjda kostnader för det allmänna. Slutligen skulle en sådan åtgärd också medföra en minskning av den vikarie-reserv, som de pensionerade lärarna normalt utgöra. Från dessa synpunkter är det lämpligare, att den nuvarande pensionsåldern bibehålles men att de i pensionsåldern varande lärare, som ha förutsättning därför, få kvarstå i tjänst ytterligare någon tid. Den restriktiva praxis, som myndigheterna hittills tillämpat på detta område, skulle med fördel kunna uppmjukas.

Det är vidare att märka, att barnantalet i folkskolorna om 10 eller 15 år sannolikt åter kommer att sjunka och lärarbehovet följaktligen att minska. I sådant fall skulle en höjning nu av pensionsåldern kunna komma att visa sig mindre välbetänkt ur arbetsmarknadssynpunkt. Frågan om en höjning av pensionsåldern torde dessutom kanske böra ses i ett större sammanhang.

Trots de fördelar, som pensionsåldershöjningen skulle medföra ur arbetsmarknadssynpunkt, anse sig de sakkunniga icke böra framlägga förslag här-om. Däremot synas skäl tala för att de nu gällande övergångsbestämmelserna rörande pensionsålderns inträdande upphävas och att alltså 63-årsåldern som pensionsålder omedelbart tillämpas. Även om icke på långt när samma fördelar därmed vinnas, skulle åtgärden dock medföra en bestämd lättnad i läget under de allra närmaste läsåren. Om myndigheterna därefter ville i större utsträckning än hittills medgiva kvarstående i tjänst utöver pensionsåldern, skulle lättnader vinnas även under ett par följande år.

I enlighet med de anförda synpunkterna ha de sakkunniga föreslagit, att de nuvarande övergångsbestämmelserna i fråga om pensionsålderns inträdande för folkskollärare skola upphävas.

För de lärare, som enligt gällande bestämmelser skola avgå med pension den 30 juni 1946, kan emellertid, framhålla seminarieakkunniga, en förskjutning nu av tidpunkten för vederbörandes pensionering, på sätt de sakkunniga föreslagit, vara olämplig. En lärare, för vilken detta är fallet, bör enligt de sakkunnigas mening tillerkännas rätt att avgå med pension den 30 juni 1946, därest han så önskar. Här om anföras de sakkunniga följande.

För åtskilliga av de lärare, som enligt nu gällande regler skulle pensioneras 1946, torde emellertid ett framskjutande av deras pensionering till 1948 medföra bestämda olägenheter. Lärarna av denna ålderskategori ha redan i stor utsträckning berett sig på att lämna skolarbetet vid föreskriven pensionsålder, och många av dem ha måhända träffat anstalter för en kommande verksamhet, som de i mån av hälsa och krafter hoppas kunna sköta under ett antal år efter pensioneringen. Det är också mycket troligt, att lärare, som inneha tjänstebostad — flertalet landsbygds-lärare — i icke ringa omfattning redan skaffat sig andra bostäder, kanske t. o. m. på annan ort.

Det är måhända obilligt att med så kort varsel, varom nu skulle bli fråga, tvinga dessa lärare att kvarstå i tjänst efter den 1 juli 1946.

För de lärare åter, som äro i besittning av god kroppslig och andlig vigör och som icke träffat särskilda dispositioner med anledning av sin förestående pensionering, skulle en höjning av pensionsåldern till 63 år icke medföra några

olägenheter eller kanske t. o. m. hälsas med tillfredsställelse. En omständighet, som synes kunna stimulera dem till att vilja kvarstå, utgöres av det förslag, som framlagts om förändrat sätt för skatteuppbörd. De eftersläpande, numera ytterst tyngande skatterna äro under de första pensionsåren ett allvarligt bekymmer för pensionärerna. Därest den föreslagna uppbördsreformen komme att genomföras med verkan från år 1947, skulle detta otvivelaktigt medföra en önskan hos lärarna att kvarstå i tjänst.

Över seminariesakkunnigas skrivelse ha utlåtanden infordrats från skolöverstyrelsen, statskontoret och statens pensionsanstalt. *Skolöverstyrelsen* uttalar att, även om en höjning av folkskollärarnas pensionsålder till 65 år ur flera synpunkter skulle kunna framstå såsom motiverad, överstyrelsen icke för närvarande ville tillråda denna utväg för lärarbristens avhjälpande utan instämde i de sakkunnigas förslag. *Statskontoret* har lämnat förslaget utan erinran. *Statens pensionsanstalt* har anfört bland annat följande.

I likhet med 1945 års seminariesakkunniga anser pensionsanstalten, att den för de närmaste åren emotsedda bristen på folkskollärare ej bör föranleda en höjning av den pensionsålder, 63 år, som regelmässigt skall tillämpas beträffande sådana lärare. Innan man samlat erfarenheter beträffande den rätt nyligen beslutade höjningen av pensionsåldern till 63 år, vilken ju ännu ej hunnit tillämpas, torde en ny höjning ej böra ifrågakomma. Vid ett ställningstagande till en sådan böra för övrigt icke arbetsmarknadshänsyn av tillfällig art utan helt andra synpunkter tillmätas avgörande betydelse.

Den av de sakkunniga föreslagna modifieringen av nuvarande övergångsbestämmelser rörande pensionsålder finner pensionsanstalten däremot lämplig. Framhållas må, att nämnda bestämmelser ursprungligen infördes av hänsyn till arbetsmarknadsförhållandena, sådana de då bedömdes, och att det därför ej bör möta betänkligheter att nu, då nämnda förhållanden ändrats, på sätt de sakkunniga föreslagit göra inskränkningar i övergångsanordningarna.

Departements-
chefen.

Seminariesakkunniga ha ansett den väntade bristen på folkskollärare så betydande, att de i sin skrivelse framlagt — utöver det förslag, för vilket ovan redogjorts — jämväl förslag om införande av en tillfällig, snabbare utbildning av folkskollärare, avsedd att åstadkomma ett ytterligare ökat antal examine-rade folkskollärare till början av läsåret 1947/48. Förslag i sistnämnda fråga torde komma att föreläggas riksdagen i särskild proposition denna dag, som beslutas på föredragning av chefen för ecklesiastikdepartementet. Till denna proposition torde här få hänvisas, såvitt gäller av de sakkunniga lämnade uppgifter angående den beräknade bristens storlek och möjligheterna att täcka densamma genom ökad elevintagning vid folkskoleseminariernas vanliga kurser.

I likhet med de sakkunniga anser jag lämpligt, att den nu ifrågavarande övergångsbestämmelsen i fråga om folkskollärarnas pensionsålder upphäves. Möjlighet torde därvid, som de sakkunniga föreslagit, böra beredas lärare, som enligt gällande bestämmelser skola avgå med pension den 30 juni 1946, att få pensioneras vid denna tidpunkt därest de så önska. Erinras må emellertid, att anstånd med avsked efter pensionsålderns inträde kan beviljas sådana lärare enligt därom gällande bestämmelser.

Föredragande departementschefen hemställer härafter, att ett i enlighet med det anförda upprättat förslag till *kungörelse om ändrad lydelse av 4 punkten övergångsbestämmelserna till folkskolans tjänstepensionsreglemente den 18 juli 1942 (nr 699)* måtte genom proposition förläggas riksdagen till antagande.

Med bifall till denna av statsrådets övriga ledamöter biträdde hemställan förordnar Hans Maj:t Konungen, att proposition av den lydelse, bilaga vid detta protokoll utvisar, skall avlätas till riksdagen.

Ur protokollet:

Sven Åmark.

Föredragande departementschefen hemställer här efter, att ett i enlighet med det anförda upprättat förslag till *kungörelse om ändrad lydelse av 4 punkten övergångsbestämmelserna till folkskolans tjänstepensionsreglemente den 18 juli 1942 (nr 699)* måtte genom proposition förläggas riksdagen till antagande.

Med bifall till denna av statsrådets övriga ledamöter biträdde hemställan förordnar Hans Maj:t Konungen, att proposition av den lydelse, bilaga vid detta protokoll utvisar, skall avlåtas till riksdagen.

Ur protokollet:

Sven Åmark.
